

process based on an accountant's own professional judgment, but fairly and conscientious. It is proved that the role of an accountant as a qualified expert, with his/her inherent competency characteristics, is creative in its nature. Therefore, the judgment of an accountant in modern national practice should go up to the international level, where the opinion of a professional accountant is a priceless, dispassionate, disinterested judgment on the facts of economic activity of the enterprise. In this development field, accounting theory will have new regulatory tools of an accounting process and will contribute to the creation of a secure level of the enterprise at the stage of initial data observation.

Key words: *economic security of the enterprise, professional judgment of an accountant, an accountant conscientiousness, professional accountant opinion, authenticity of accounting information.*

Стаття надійшла 29 жовтня 2014 р.

УДК 65.012.8

**Н. Я. Михаліцька,
Х. І. Цвайг**

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА У ТОРГОВЕЛЬНОМУ ПІДПРИЄМНИЦТВІ

Розглянуто комплексні процеси, пов'язані із забезпеченням фінансово-економічної безпеки торговельного підприємства, побудовано процесну модель управління фінансово-економічною безпекою із урахуванням особливостей торговельної діяльності. Вивчено питання діагностики фінансово-економічної безпеки та вказано причини відставання платоспроможного попиту від товарної пропозиції. Розкрито основні індикатори фінансової безпеки підприємства та здійснено ідентифікацію загроз економічній безпеці підприємств тогрівлі в процесі взаємодії з різними суб'єктами господарювання.

Ключові слова: *торговельне підприємство, фінансова безпека, загроза, економічна стійкість.*

Постановка проблеми. У ринкових умовах господарювання важливого значення набуває економічна безпека всіх суб'єктів підприємницької діяльності.

Економічна безпека підприємства – це такий стан ресурсів (капіталу, персоналу, інформації та технології, техніки та обладнання, прав) і підприємницьких можливостей, за якого гарантується найбільш ефективне їх використання для стабільного функціонування та динамічного науково-технічного та соціального розвитку, запобігання внутрішнім і зовнішнім негативним впливам [2, с. 278].

Стан дослідження. Вивчення процесів управління економічною безпекою підприємства та її провідної та вирішальної складової – фінансової безпеки – здійснювали Л. О. Лігоненко [1], І. Г. Яненкова [2], Г. С. Дем'яненко [3], В. В. Горлачук та О. М. Мезенцева [4], Б. М. Мізюк [5], А. А. Садеков [6], О. О. Бакунов та О. В. Сергєєва [7], Т. Б. Хлевицька [8], О. В. Хомів [9], Я. А. Гончарук та М. І. Флейчук [10], О. І. Юсипович [11] та ін. Існуючі методичні підходи до оцінки рівня економічної безпеки підприємства не дозволяють повною мірою забезпечити системний взаємозв'язок економічної та фінансової безпеки підприємства.

Мета статті – розглянути комплексні процеси, пов'язані із забезпеченням *фінансово-економічної безпеки* торговельного підприємства.

Виклад основних положень. Ґрунтуючись на засадах розвитку теорії та практики сучасного менеджменту, для управління економічною стійкістю торговельного підприємства (ЕСТП) в роботі [12] запропоновано використовувати процесний підхід, оскільки він забезпечує збалансованість і взаємоузгодженість усіх процесів, функцій та видів діяльності підприємств торгівлі, орієнтованих на досягнення стійкості функціонування та розвитку. Це пояснюється тим, що економічна стійкість є складною категорією, яка характеризує різні аспекти господарської діяльності торговельного підприємства. Торговельна діяльність за сутністю є різнобічною та різноспрямованою, що потребує певної систематизації та збалансованості. Тому управління ЕСТП повинно всебічно та комплексно охоплювати всі сфери діяльності, що може бути досягнуто за допомогою здійснення у межах підприємства певної сукупності процесів, які утворюють послідовність взаємопов'язаних і взаємообумовлених дій, управлінських рішень для досягнення поставленої мети.

Управління фінансово-економічною безпекою (ФЕБ) також можливо на основі процесного підходу. Це обумовило визначення комплексу пріоритетних бізнес-процесів (маркетингових, фінансових, торгово-технологічних та організаційно-управлінських), зовнішніх і внутрішніх факторів, які впливають на діяльність торговельних підприємств, їх фінансово-економічну безпеку зокрема. В результаті було побудовано процесну модель управління ФЕБ, яка забезпечує взаємопов'язане функціонування зазначених бізнес-процесів із урахуванням особливостей торговельної діяльності. У процесі формування концептуального підходу до управління ФЕБ було встановлено, що це систематизований план (схему) дослідження, який містить понятійний апарат і методологічні основи управління ФЕБ, методику збору та обробки даних, напрями удосконалення процесу управління економічною стійкістю торговельного підприємства (див. рис. 1).

Методологічні основи управління
фінансово-економічною безпекою торговельного підприємства

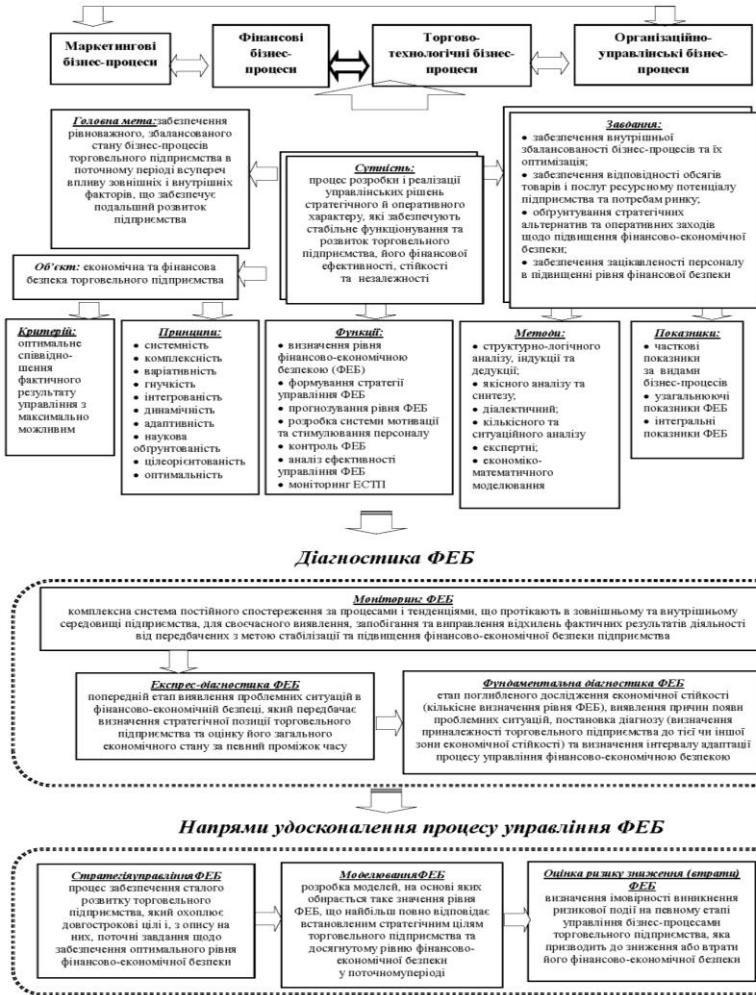

Рис. 1. Схема концептуального підходу до управління фінансово-економічною безпекою (ФЕБ) торговельного підприємства

Джерело: опрацьовано автором на підставі [12].

Як основні складові концептуального підходу до управління ФЕБ були визначені теоретико-методичні основи управління економічною стійкістю (сутність, головна мета, завдання, критерій, принципи, функції, методи, показники), сутність і послідовність проведення діагностики ФЕБ (моніторингу, експрес- та фундаментальної діагностики), а також напрями удосконалення процесу управління економічною стійкістю (стратегічні альтернативи управління ФЕБ у межах корпоративної стратегії підприємства, моделі прогнозування рівня ФЕБ та оцінка ризиків зниження (втрати) економічної стійкості в процесі реалізації стратегії і тактики управління ФЕБ).

Саме тому сформувалися об'єктивні передумови для застосування в процесі управління фінансово-економічною безпекою (ФЕБ) економічної діагностики, яка надає не тільки широкий спектр інформації у вигляді економічних показників, але й має конкретну ціль – удосконалити процес управління підприємством загалом і його фінансовою безпекою зокрема, в умовах нестабільного динамічного середовища. Тобто діагностика ФЕБ дозволяє на ранній стадії виявляти порушення (відхилення) у збалансованості ресурсів і бізнес-процесів підприємства, встановлювати причини і можливі наслідки цих відхилень, а також визначати перспективні шляхи і напрями їх усунення для подальшого забезпечення належного рівня фінансово-економічної безпеки торговельного підприємства.

Відтак доцільно розглядати економічну діагностику як аналітичний етап процесу управління ФЕБ, який передуює прийняттю управлінських рішень, слугує основою для розробки стратегії і тактики управління ФЕБ, та утворює самостійний напрям комплексного дослідження ринкового функціонування підприємства зі своїми прийомами, інструментами, методами та етапами проведення.

Першим етапом діагностики є моніторинг економічної фінансово-економічної безпеки підприємства, який становить комплексну систему постійного спостереження за процесами і тенденціями, що протікають у зовнішньому та внутрішньому середовищі підприємства, та передбачає збір інформації та накопичення даних, необхідних для подальшого етапу експрес-діагностики ФЕБ.

Проведений моніторинг на основі дослідження основних тенденцій розвитку торгівлі [12] свідчить про те, що на сучасному етапі розвитку економіки, в умовах фінансово-економічної кризи, торговельні підприємства стикаються з безліччю проблем різного характеру, які призводять до нестійкого їх функціонування. Зокрема, на споживчому ринку спостерігається таке негативне явище, як значне відставання платоспроможного попиту від товарної пропозиції.

Причина – у зниженні реальних грошових доходів населення за одночасного загострення інфляційних процесів із відповідним підвищенням цін на основні товари і послуги.

Негативним чинником є наслідки спаду споживчого кредитування, який виник внаслідок кризи 2008–2009 рр. Після 2009 р. банки розпочали більш активно розвивати цей сегмент ринку, проте процес кредитування загальмовано.

Динаміка споживчих кредитів, наданих домашнім господарствам депозитними корпораціями України наведена у табл. 1.

Таблиця 1

Споживчі кредити, надані домашнім господарствам депозитними корпораціями (крім Національного банку України)

Період	Споживчі кредити, надані домашнім господарствам (залишки коштів на кінець періоду, млн. грн)					
	усього	у тому числі у розрізі валют				
		гривня	долар США	євро	російський рубль	інші валюти
2006	58453	26093	30448	1276	0,03	635
2007	115032	49083	62361	2130	0,01	1458
2008	186088	66693	113773	3708	0,46	1915
2009	137113	52190	80906	2549	0,09	1468
2010	122942	52478	67033	1873	0,07	1557
2011	126192	71091	52602	1573	2,23	924
2012	125011	85384	37751	1181	1,59	694
2013	137346	108224	27657	939	0,87	525
2014						
січень	136814	108469	26909	924	0,76	511
лютий	144150	109485	32880	1147	1,07	636
березень	147650	108260	37398	1294	0,98	696
квітень	148256	108286	37968	1275	1,02	726
травень	142778	104257	36562	1227	1,08	731
червень	137843	102672	33318	1122	1,02	729
липень	136996	101715	33452	1097	0,98	730
серпень	141579	101590	37937	1243	1,03	808
вересень	137972	100956	35191	1102	1,01	723

Джерело: Дані НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/files/3.3-Loans.xls>

З табл. 1 зрозуміло, що за 2009–2013 рр. загальний обсяг споживчих кредитів зменшився на 26,2%, що сприяло відносному зменшенню обсягів товарообігу та погіршенню фінансового стану багатьох торговельних підприємств. Зокрема, за даними Держстату України, частка торговельних підприємств, що одержали збиток, зросла з 35,4% в 2011 р. до 36% у 2012 р. [13, с. 498].

Здійснені дослідження результатів господарської діяльності підприємств торгівлі [4] свідчать про те, що система їх економічної безпеки неефективна. Це обумовлено насамперед наслідками фінансово-економічної кризи, інфляційними процесами, зменшенням купівельної спроможності населення, недобросовісною конкуренцією в результаті співпраці суб'єктів господарювання та органів влади, зниженням економічної стійкості внаслідок зміни системи оподаткування тощо. Зміна умов зовнішнього середовища функціонування підприємств торгівлі, посилення впливу дестабілізуючих факторів вимагають розробки ефективних організаційно-економічних заходів у напрямі посилення економічної безпеки, оптимізації її структурних складових (правової, фінансової, кадрової, соціальної, особистісної, інформаційної).

Враховуючи викладене, для підприємств торгівлі необхідно розробити нову систему забезпечення економічної безпеки. Вона має містити цілі і завдання, спрямовані на нейтралізацію загроз зовнішнього і внутрішнього середовища, зменшення ризиків, протистояння руйнівному впливу на господарську діяльність головних чинників. Така система має сприяти підвищенню ефективності торговельної діяльності, формуванню надійної системи управління, забезпечення сталого фінансування, безпеки праці та життєдіяльності персоналу, збереження матеріальних цінностей, захисту інформації.

Відповідно до концептуальної моделі системи, загальними завданнями забезпечення економічної безпеки підприємств торгівлі повинні бути:

- прогнозування, тобто своєчасне виявлення та усунення загроз особистій безпеці власників, керівників, працівників, причин і умов, які здатні завдати фінансових, матеріальних і моральних збитків, порушити стабільне функціонування і розвиток підприємств торгівлі;

- створення механізму та умов оперативного реагування на загрози економічній безпеці та прояви негативних тенденцій у функціонуванні підприємств торгівлі;

- формування ефективного інструментарію забезпечення економічної безпеки;

- створення умов для максимально можливого повернення та локалізації збитків, що виникли в результаті дії загроз, прийняття необ-

грунтованих рішень або заподіяних неправомірними діями фізичних і юридичних осіб;

– упровадження заходів, спрямованих на ослаблення негативно-го впливу наслідків порушення техніки безпеки, і т. д.

Формування економічної безпеки підприємств торгівлі вимагає створення організаційно-економічних механізмів розвитку партнерських відносин із суб'єктами ринку і органами державного управління. В цьому аспекті підприємствам торгівлі необхідно здійснювати постійний моніторинг і розробляти заходи, спрямовані на недопущення виникнення загроз у процесі взаємодії з різними суб'єктами ринку.

Враховуючи викладене, для підприємств торгівлі доцільно здійснювати ідентифікацію загроз економічної безпеки (табл. 2).

Таблиця 2

Ідентифікація загроз економічній безпеці підприємств торгівлі в процесі взаємодії з різними суб'єктами господарювання [4]

Суб'єкти	Ідентифікація загроз
Постачальники	Несвоєчасність поставок товарів; розрив зв'язків; невиконання умов договору поставки; непередбачуване збільшення цін на товари та витрат на їх поставку; поставки неякісної продукції, яка не відповідає стандартам і нормам.
Споживачі	Зміна смаків, зниження платоспроможного попиту; об'єднання в групи з метою впливу на рівень цін; недосконалість законодавства щодо захисту прав споживача; поширення неправдивої інформації про підприємство, персонал, продукцію.
Конкуренти	Агресивна політика збільшення ринкової частки (у т.ч. за рахунок розвитку роздрібної мережі, дрібнооптового ланки); недобросовісна конкурентна політика; демпінг цін; співпраця конкурентів з органами влади, спрямоване на ускладнення доступу до споживчого ринку та господарським ресурсам для інших суб'єктів торговельної сфери; переманювання персоналу; впровадження технічних інновацій; монополізація зв'язків із постачальниками.
Органи державного управління	Зміна чинного законодавства; корупційні дії; лояльність до окремих підприємств торгівлі; непрозорість дозвільної системи; збільшення податкового тиску; підвищення мінімальної заробітної плати і відрахувань на соціальні заходи; введення жорстких екологічних норм; погіршення умов амортизаційної політики; збільшення кількості перевірок і т. д.

У сучасних умовах виникає необхідність здійснення діагностики факторів, що формують відповідний рівень економічної безпеки досліджуваних підприємств торгівлі.

До таких факторів належать:

– організаційні чинники здійснення торговельної діяльності, що забезпечують ефективне функціонування підприємств торгівлі: місце розташування, інфраструктура, наявність ресурсів, рівень товарного забезпечення споживачів і т. д.;

– попит і пропозиція реалізованих товарів характеризуються формуванням товарних запасів (портфель замовлень), рівнем конкурентоспроможності товарів, якісними показниками продукції, ціновою політикою, асортиментної структурою, сервісом, стабільністю споживчого ринку та ін.;

– надійність постачальників товарів забезпечується за допомогою укладання довгострокових контрактів на поставку товарів, ураховуються терміни поставки, форми розрахунків, якісні показники, можливість постачальників;

– державне економічне регулювання торговельної діяльності полягає в захисті від неконтрольованого імпорту, регулюванні державної податкової політики, формуванні гнучкого ціноутворення і т. д.;

– надійний захист комерційної таємниці забезпечується державними гарантіями щодо науково-технічних досягнень, розробки нових технологій торгівлі, охорони інтелектуальної власності та ін.;

– компетентність системи менеджменту підприємств торгівлі характеризується високим професіоналізмом керівництва (висококваліфікований персонал; система підготовки та перепідготовки працівників) і т. д.

Планування заходів забезпечення економічної безпеки підприємств торгівлі має охоплювати: визначення пріоритетних напрямів і об'єктів, на яких зосереджуються зусилля із забезпечення безпеки; розподіл сил і засобів для вирішення завдань щодо забезпечення безпеки, визначення термінів їх виконання; розробку форм і методів діяльності сил безпеки та здійснення організаційних заходів; розробку дій та організацію управління персоналом в кризових ситуаціях [4]. На цій підставі визначаються напрями здійснення торговельної діяльності та розвитку суб'єктів господарювання. Це такі напрями: облік змін у чинній нормативно-законодавчій базі, оптимізація фінансової діяльності, організація умов праці, розробка ефективної системи стимулювання та соціального забезпечення персоналу, створення умов для кращого розкриття здібностей працівників, формування якісного інформаційного забезпечення та його захист.

Отож, фінансова безпека – це стан підприємства, який:

- дозволяє забезпечити фінансову рівновагу, стійкість, платоспроможність і ліквідність підприємства в довгостроковому періоді;
- задовольняє потреби підприємства у фінансових ресурсах для стійкого розширеного відтворення підприємства;
- забезпечує достатню фінансову незалежність підприємства;
- здатне протистояти небезпекам і загрозам, що можуть заподіяти фінансовий збиток підприємству, або змінити небажано структуру капіталу, або примусово ліквідувати підприємство;
- надає достатню гнучкість в ухваленні фінансових рішень;
- забезпечує захищеність фінансових інтересів власників підприємства [14].

Стан фінансової безпеки підприємства можна оцінити за допомогою системи показників [15], до них належать:

1. Фінансові коефіцієнти.
2. Стан дебіторської і кредиторської заборгованості.
3. Темпи зростання прибутку, реалізації продукції, активів (табл. 3).

Таблиця 3

Індикатори фінансової безпеки підприємства

Показники	Порогові значення	Примітки
1	2	3
1. Коефіцієнт покриття (оборотні кошти / короткострокові зобов'язання)	1,0	Значення показника повинно бути не менше за порогові
2. Коефіцієнт автономії (власний капітал / валюта балансу)	0,3	Значення показника повинно бути не менше за порогові
3. Рівень фінансового леверіджа (довгострокові зобов'язання / власний капітал)	3,0	Значення показника повинно бути не більше за порогові
4. Коефіцієнт забезпеченості відсотків до сплати (прибуток до сплати відсотків і податків / відсотки до сплати)	3,0	Значення показника повинно бути не менше за порогові
5. Рентабельність активів (чистий прибуток / валюта балансу)	Індексінфляції	Значення показника має бути не менше за індекс інфляції
6. Рентабельність власного капіталу (чистий прибуток / власний капітал)	15%	Значення показника повинно бути не менше за порогові

<i>Продовження таблиці 3</i>		
1	2	3
7. Середньозважена вартість капіталу (WACC)	Рентабельність інвестицій	Значення показника повинно бути не менше за порогові
8. Показник розвитку компанії (відношення валових інвестицій до амортизаційних відрахувань)	1,0	Значення показника повинно бути не менше за порогові
9. Тимчасова структура кредитів	Кредити, строком до 1 року < 30%; більше 1 року < 70%	Значення показника повинно бути не менше за порогові
10. Показники диверсифікації: диверсифікація покупців (доля у виручці одного покупця та постачальника)	10%	Значення показника повинно бути не більше за порогові
11. Темпи зростання прибутку, реалізації продукції, активів	Темпи росту прибутку > темпів росту реалізації продукції > темпів росту активів	
12. Співвідношення оборотності дебіторської і кредиторської заборгованості	Період обороту дебіторської заборгованості > період обороту кредиторської заборгованості	

Показниками оцінки є: надлишок або нестача власних оборотних засобів, які необхідні для формування запасів і покриття витрат, пов'язаних із господарською діяльністю підприємства; надлишок або нестача власних оборотних засобів, а також середньорічних і довгострокових кредитів і позик; надлишок або нестача загальної величини оборотних засобів.

На підставі означених показників можна виділити п'ять рівнів фінансової сталості та відповідно п'ять рівнів фінансової безпеки:

1) абсолютна фінансова сталість та абсолютна фінансова безпека – підприємству достатньо власних оборотних засобів для функціонування;

2) нормальна фінансова сталість і нормальна фінансова безпека – підприємству практично достатньо власних оборотних засобів;

3) нестійкий фінансовий стан і нестійкий рівень безпеки – підприємству недостатньо власних оборотних засобів, також воно залучає середньострокові та довгострокові позики і кредити;

4) критичний фінансовий стан і критичний рівень безпеки – підприємство, окрім середньострокових і довгострокових позик і кредитів, залучає короткострокові;

5) кризовий фінансовий стан і кризовий рівень безпеки – підприємство не може забезпечити фінансування своєї діяльності ані власними, ані залученими засобами.

Висновки. Так, за результатами аналізу фінансово-економічної ефективності, як компоненти економічної безпеки торговельного підприємництва в Україні, можна зробити висновки про її не надто високий рівень.

Зокрема, низькою залишається доходовіддача операційних витрат підприємств роздрібною торгівлі (в межах від 1,01 до 1,03 грн), що унеможливує суттєве поліпшення інших результуючих показників фінансово-економічної ефективності галузі; невисокою є рентабельність операційної діяльності; негативними були значення в 2008–2009 рр. показників фінансового результату від звичайної діяльності до оподаткування (-28,1 і -7,2 млрд. грн) і чистого прибутку підприємств (-34,1 і -13,9 млрд. грн); росте частка збиткових підприємств роздрібною торгівлі (досягнувши в 2010 р. 37,7%); нижче прийнятних упродовж усього аналізованого періоду були середні коефіцієнти загальної ліквідності і автономії (концентрації власного капіталу).

Ці характеристики свідчать про нестійкий фінансово-економічний стан галузі.

Крім того, значення одного з найбільш важливих індикаторів ефективності господарської діяльності в торгівлі – коефіцієнта оборотності товарних запасів, – ще не досягло оптимального рівня, що є негативним явищем.

Так, коефіцієнт в 2012 р. відносно 2009 р. збільшився (на 4,7%), однак за досягнутої оборотності термін одного повного обороту товарних запасів галузі становить 40 днів, що не може бути прийнятним. Крім того, величина цього показника для 2012 р. залишається менше його величини в 2007 і 2008 рр.

1. Лігоненко Л. О. Інвестиційна привабливість української торгівлі: реалії та перспективи / Л. О. Лігоненко // Україна торговельна. Імідж торгівлі та сервісу. – 2007. – Вип. 2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.who-is-who.com.ua>.

2. Горлачук В.В. Економіка підприємства: навч. посібник / В. В. Горлачук, І. Г. Яненкова. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. – 344 с.

3. Дем'яненко Г.Є. Економічна безпека торговельного підприємства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.07.05 / Г. Є. Дем'яненко; Донецький держ. ун. ек. і торг. ім. М. Туган-Барановського. – Донецьк, 2003. – 22 с.

4. Мезенцева О. Н. Экономическая безопасность предприятий торговли как основа обеспечения их эффективного функционирования и развития / О. Н. Мезенцева // Альманах современной науки и образования, 2013. – № 3 (70). – С. 104–107.

5. Мізюк Б. М. Вплив логістики на організацію роздрібної торговельної мережі / Б. М. Мізюк, Н. І. Бойко // Вісник Львівської комерційної академії. – Серія економічна, вип. 28. – Львів: Вид-во Львівської комерційної академії, 2008. – С. 3–6.

6. Садеков А. А. Экономико-экологический рейтинг в системе управления предприятием: монография / А. А. Садеков, О. Б. Балакай, А. В. Половян, А. В. Родионов; Донец. нац. ун-т экономики и торговли им. М. Туган-Барановского. – Донецк, 2008. – 173 с. – Библиогр.: С. 166–173.

7. Бакунов О. О. Управління економічною стійкістю торговельного підприємства: концептуальний підхід / О. О. Бакунов, О. В. Сергєєва // Вісник ДонНУЕТ Серія: Економіка: наук. журнал. – Донецьк: ДонНУЕТ, 2009. – Вип. 3 (43). – С. 129–137.

8. Хлевицька Т. Б. Роль логістики в формуванні торговельного доходу суб'єктів продовольчого ринку / Т. Б. Хлевицька // Регіональні перспективи. – 2003. – № 4–5. – С. 54–56.

9. Хомів О. В. Діагностика фінансової безпеки роздрібних торгових підприємств у кризових умовах / О. В. Хомів // Торгівля, комерція, підприємництво: збірник наукових праць. – Львів: Львівська комерційна академія, 2010. – Вип. 11. – С. 66–70.

10. Гончарук Я. А. Місце та роль торгівлі в економічному зростанні регіонів / Я. А. Гончарук, М. І. Флейчук // Внутрішня торгівля: регіональні аспекти розвитку: монографія; за ред. О. О. Шубіна, Я. А. Гончарука. – Донецьк-Львів: ДонДУЕТ, 2007. – 404 с. – С. 37–57.

11. Юсипович О. І. Особливості класифікації економічних ризиків торговельних підприємств / О. І. Юсипович // Науковий вісник Полтавського університету споживчої кооперації України: Серія: Економічні науки. – 2009. – № 1. – С. 53–56.

12. Сергєєва О. В. Управління економічною стійкістю торговельного підприємства: автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04 / О. В. Сергєєва; Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. – Донецьк, 2009. – 20 с.

13. Діяльність суб'єктів господарювання: стат. зб. – 2012. – К.: Держстат, 2013.

14. Гукова А. В. Роль финансовой безопасности предприятия в системе его экономической безопасности / А. В. Гукова, И. Д. Аникина // Образование и общество. – 2006. – № 3. – С. 98–102.

15. Папехин Р. С. Факторы финансовой устойчивости и безопасности предприятия: автореф. дис. на соиск. уч. степ. канд. эконом. наук / Р. С. Папехин. – Волгоград, 2007. – 21 с.

16. Добуш З. А. Проблемы государственного регулирования экономической безопасности торгового предпринимательства на посттрансформационном этапе развития экономики / З. А. Добуш, Ю. А. Поповиченко // Сове-

менные проблемы науки и образования. – 2013. – № 3 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: URL: www.science-education.ru/109-9179.

Михалицкая Н. Я., Цвайг Х. И. Финансовая безопасность в торговом предпринимательстве

Рассмотрены комплексные процессы, связанные с обеспечением финансово-экономической безопасности торгового предприятия, построена процессная модель управления финансово-экономической безопасностью с учетом особенностей торговой деятельности.

Изучены вопросы диагностики финансово-экономической безопасности и указаны причины отставания платежеспособного спроса от товарного предложения.

Раскрыты основные индикаторы экономической безопасности предприятия и проведена идентификация угроз экономической безопасности предприятий торговли в процессе взаимодействия с различными субъектами хозяйствования.

Ключевые слова: торговое предприятие, финансовая безопасность, угроза, экономическая устойчивость.

Mykhalitska N. Ja., Tsvaig Kh. I. Financial Security in Commercial Business

The complex processes associated with the provision of financial and economic security of commercial business were considered in the article; the process model of financial and economic security management with an account taken of peculiarities of trading activities was built therein.

The issue of diagnosing the financial and economic security was considered and the independent direction in the comprehensive study of the market operation of business with the methods, tools, techniques and stages of implementation was specified.

The key factors of a lag between effectual demand and product proposal were defined. The analysis of consumer crediting given to the households by the depository corporations (excluding the National Bank of Ukraine).

The reasons of inefficient system of economic security of commercial businesses were investigated and the development of a new system of economic security with an account taken of the goals and objectives aimed at neutralizing the threats to internal and external environment, reducing the risks, resisting the devastating effect of the main factors to the economic activity was suggested. According to the conceptual model of the system the general tasks of ensuring the economic security of commercial businesses were developed.

The basic indicators of financial security of the business were defined and the threats to economic security of commercial businesses during the interaction with various entities were identified.

Key words: commercial business, financial security, threat, economic stability.

Стаття надійшла 30 жовтня 2014 р.